

การสร้างอัตลักษณ์ของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่มีคุณลักษณะสะดุ้งน้ำ ในตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา[†]

พาตีเมาะ อาแยกาจิ^{1,*}, นัสรี มะแน¹, อัสริยาภรณ์ คำรงค์²,
มุฮัมหมัดตายนิน บาอะคีรี¹, ซูไบดี โตะโมะ¹ และ นิราณี ปือราเฮง²

¹สถาบันวิจัยและพัฒนาชายแดนภาคใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา 95000

²วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา 95000

*อีเมล: patimoh.a@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่มีคุณลักษณะสะดุ้งน้ำในตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา บนพื้นที่ที่มีความสูงระดับน้ำทะเลปานกลาง 131-420 เมตร ค่าความเป็นกรดต่างของดิน 4.93-7.06 อุณหภูมิ 26-40 องศาเซลเซียส มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหลากหลายของสายพันธุ์และสร้างอัตลักษณ์ให้กับพันธุ์ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองสะดุ้งน้ำ กลุ่มตัวอย่างคือทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง จำนวน 13 ต้น สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยคัดเลือกจากทุเรียนที่มีลักษณะเด่นเหนือหนา รสชาติหวาน ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม 2563 ถึงสิงหาคม 2564 มีวิธีการวิจัยดังนี้ 1) เวทีประชาคมเพื่อศึกษาความต้องการของชุมชน 2) สัมภาษณ์เจ้าของสวนที่เข้าร่วมโครงการ 3) เก็บตัวอย่างทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองและสภาพแวดล้อมแหล่งที่อยู่ของทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง 4) ศึกษาผลการสกัด DNA ของทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง 5) วิเคราะห์จุดเด่นของทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง โดยใช้วิธีการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ (Market Positioning) นำมาสู่การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) ของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่ผลิตได้ในตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบว่าสามารถจำแนกสายพันธุ์ทุเรียนได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเบ็ดเตล็ด พบมากที่สุด (8 ต้น) รองลงมาคือ กลุ่มกำยาน (1 ต้น) และกลุ่มกำปัน (1 ต้น) ไม่สามารถจำแนกกลุ่มได้ (3 ต้น) เนื่องจากตัวอย่างไม่ครบสมบูรณ์ และสามารถพัฒนาอัตลักษณ์ของทุเรียนโดยคัดเลือกทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น รสชาติอร่อย สีเนื้อน่ารับประทานตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ดังนี้ 1) สินค้า: จำนวน 3 ต้น ได้แก่ มะห์ตีเตะ บูเตนากอ และสีทอง ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มเบ็ดเตล็ด 2) ชื่อตราสินค้า คือ ทุเรียนสะดุ้งน้ำพันธุ์พื้นเมืองตำบลแม่หวาด 3) บุคลิกของตราสินค้าและสัญลักษณ์ คือ ทุเรียนโบราณเนื้อแห้งสะดุ้งน้ำ รสหวาน กลิ่นไม่ฉุน เนื้อสีเหลืองทองน่ารับประทาน ปลุกบนที่สูงบริเวณรอบอ่างเก็บน้ำเขื่อนบางลางที่เป็นแหล่งดินตะกอนที่อุดมสมบูรณ์ และปลอดภัยปลอดสารพิษ และ 4) ต้นกำเนิดของตราสินค้า คือ ตำบลแม่หวาด อำเภอ ธารโต จังหวัดยะลา

คำสำคัญ: ทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง, อัตลักษณ์, ตำบลแม่หวาด

Abstract

The study of local Variety Durians that have Dry texture in Maeward Sub-district than to District, Yala Province was surveyed at 131-420 meters above sea level, pH 4.93-7.06 with 26-40 °C. The objectives are to study the diversity of varieties, morphological characteristics, and development of the Identity. The Samples were 13 local durian trees. Purposive sampling select durian species the outstanding characteristics such as thick flesh and sweet taste. Interview form and Record form for collect information during December 2020-August 2021. The research methods were 1) people forum of the community need 2) interviewing with the durian orchard owners 3) collecting of the durian sample, the habitat environment and laboratory study. 4) The DNA extraction study. 5) The analyze strengths and environment of durian in Maeward Sub-district Than to District, Yala. The results local durian trees which into 3 groups: Bea Ta Led which was found the most (8 trees), Karn Yao (1 trees) and Kam Pan (1 trees) respectively; the unidentified species were 3 trees of incomplete structure. And development of the Identity of Local Variety Durians that have dry texture can select durian species the outstanding characteristics such as sweet taste. Flesh colour of ripe fruit is yummy and mild flesh aroma (3 trees) as 1) Name of Product (3 trees) Mak Tee Tek, Bu Tea Nako and See Thong which into group Bea Ta Led. 2) Power of the Name: Local Variety Durians that have Dry texture in Maeward Sub-district 3) Brand character and Symbols: Ancient

[†]การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงาน ชมรมคณะปฏิบัติการงานวิชาการ อพ.สธ. ครั้งที่ 10 (ระหว่างวันที่ 20 - 22 กันยายน 2565 ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์)

durian, durians that have Dry texture, sweet taste. Flesh colour of ripe fruit is yummy and mild flesh. The planted on high Bang Lang Reservoir area The soil is fertile and non-toxic 4) Geographical and Historical Roots: Maeward Sub-district, Than To District, Yala Province.

Keywords: Local Durian, Identity, Maeward Sub-district

บทนำ

จังหวัดยะลาได้กำหนดประเด็นพัฒนาจังหวัดยะลา คือ ยะลาเมืองทุเรียน กำหนดเป้าหมายให้จังหวัดยะลา เป็นเมืองทุเรียน แห่งภาคใต้ตอนล่าง โดยมีแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตทุเรียนแบบครบวงจรตามวาระการพัฒนาจังหวัดยะลาเยลาเมือง แห่งความสุข (สำนักงานจังหวัดยะลา, 2561) ทั้งนี้ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา เป็นพื้นที่ที่มีการปลูกทุเรียนเป็นอันดับสองของ จังหวัดยะลา โดยมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง มีภูเขาและทะเลสาบบนภูเขา สภาพจะเป็นภูเขาสลับซับซ้อน และเป็นที่ลาดเชิงเขา เล็กน้อย มีป่าไม้ ปกคลุมค่อนข้างสมบูรณ์ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรคิดเป็น ร้อยละ 86 ซึ่งประกอบด้วยการทำสวนยางพารา และสวนผลไม้ (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวาด, 2560) เมื่อราคาของทุเรียนตกต่ำ เกษตรกรจึงหันมาให้ความสนใจกับการทำสวนผลไม้ โดยเฉพาะทุเรียน ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ทำให้มีราคาสูง เกษตรกรจึงหันมาทำสวนทุเรียนเพิ่มขึ้นและสามารถสร้าง รายได้ให้กับเกษตรกรได้เป็นอย่างดี ด้วยสภาพภูมิประเทศ ซึ่งเป็นพื้นที่สูงและภูเขาท่ามกลางผืนป่าธรรมชาติ หุบเขา สายน้ำ ทะเลสาบ บนภูเขา และทะเลหมอกที่โอบล้อมด้วยผืนป่าฮาลาบาลา ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ลาด ทำให้ไม่มีน้ำขัง สภาพอากาศที่เอื้อต่อการทำสวนทุเรียน มีดินที่อุดมไปด้วยแร่ธาตุต่าง ๆ ปรากฏจากสารเคมีปนเปื้อน คือพื้นที่ปลูกทุเรียนของตำบลแม่หวาดที่เป็นแหล่งบ่มเพาะทุเรียนคุณภาพ ทำให้ทุเรียนของตำบลแม่หวาดมีคุณภาพ โดดเด่นโดยมีเนื้อทุเรียนเป็นสีเหลืองทอง เนื้อเนียน รสชาติหวาน มีความมันสูงและมีเปลือกบาง ทำให้เนื้อทุเรียนหนาและมีความแห้งและจะเสเด็ดน้ำด้วยธรรมชาติ จนได้รับฉายาว่า “ทุเรียนเสเด็ดน้ำ”

จากการลงเวทีรับฟังความคิดเห็นของเกษตรกรปลูกทุเรียนในตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2563 พบว่า ไม่มีการศึกษาหรือวิจัยเกี่ยวกับทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่มีคุณลักษณะเสเด็ดน้ำ ในเรื่อง คุณค่าทางโภชนาการ ลักษณะประจำพันธุ์ ต้นทุนการปลูก ศักยภาพในการผลิต การควบคุมคุณภาพ การพัฒนานวัตกรรม ข้อมูลปริมาณการส่งออกเพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการ ส่งเสริมและผลักดัน ผลผลิตให้เป็นอัตลักษณ์ประจำถิ่น สร้างชื่อเสียง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกร ทั้งนี้ยังพบจุดเด่นของทุเรียนในพื้นที่ ตำบลแม่หวาดคือ ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่มีความหลากหลายชนิดพันธุ์ เนื้อเหลืองแห้ง เมล็ดลีบ ซึ่งสามารถพัฒนาสายพันธุ์เป็นพันธุ์การค้า นำมาพัฒนาเพิ่มมูลค่าได้ โดยกระบวนการพัฒนาสายพันธุ์ควบคุมคุณภาพการผลิตให้เข้าสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรทุเรียน ซึ่งเป็นแนวทาง ในการสร้างอัตลักษณ์ให้กับทุเรียนเสเด็ดน้ำได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหลากหลายของพันธุ์ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา ที่มีคุณลักษณะเสเด็ดน้ำ และสร้างอัตลักษณ์ของทุเรียนเสเด็ดน้ำ ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยมีหลายขั้นตอน ได้แก่ การจัดเวทีประชาคม การสัมภาษณ์เจ้าของสวน การเก็บตัวอย่างทุเรียนและ สภาพพื้นที่ที่อยู่ของต้นทุเรียนแต่ละต้น การศึกษาในห้องปฏิบัติการ และ การศึกษาอัตลักษณ์ของทุเรียนเสเด็ดน้ำในตำบลแม่หวาด อำเภอ ธารโต จังหวัดยะลา ระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2564 ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย

พื้นที่การวิจัย: ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา

ประชากร คือ ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา

กลุ่มตัวอย่าง คือ ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่มีคุณลักษณะเสเด็ดน้ำในตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา จำนวน 13 ตัวอย่าง คือ ขาวมณี หนามเขียว ป่าแท้ มะหีเตะ บูเตนากอ บุงง เจ๊ะมาลอล ยาดง สรีสันติ บูโล กระดุมทอง บ้านจุฬารณณ์ 1 และสีทอง ที่ได้รับการ คัดเลือกเพื่อวิจัย ดังนี้

การวิจัยในครั้งนี้มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล/ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความหลากหลายของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่มีคุณลักษณะเสเด็ดน้ำในตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา โดยการศึกษาลักษณะสัณฐานของผลทุเรียน และวิเคราะห์ข้อมูลลายพิมพ์ดีเอ็นเอ และวิเคราะห์คุณสมบัติบางประการของดินดิน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ของทุเรียนเสเด็ดน้ำ ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา โดยการทบทวนวรรณกรรม และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะเด่นของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองเพื่อสร้างอัตลักษณ์ทุเรียนเสเด็ดน้ำ และวิเคราะห์ SWOT analysis และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่ผลิตได้ในตำบลแม่หวาด

ผลและอภิปรายผล

ลักษณะสัณฐานของทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง

จากการศึกษาลักษณะทางสัณฐานของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา จำนวน 13 ต้น คือ ขาวมณี หนามเขียว ป่าแท้ มะหีต๊ะเตะ บูเตนากอ บุงร เจ๊ะมาลอ ยาดง สรีสันติ บูโล กระจุดมทอง บ้านจุฬารณ์ 1 และสีทอง พบ 9 ต้นที่มีโครงสร้างสำคัญที่ใช้ในการจำแนกครบถ้วน จัดรูปวิธานได้ คือ กระจุดมทอง หนามเขียว เจ๊ะมาลอ ขาวมณี มะหีต๊ะเตะ บูเตนากอ บูโล จุฬารณ์ 1 และสีทอง จำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ลักษณะสัณฐานของทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง

กลุ่มทุเรียน	ลักษณะสัณฐาน	ชื่อทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง
กบ	ใบแบบรูปไข่ขอบขนาน ปลายใบแหลมโค้ง ฐานใบกลมมน ทรงผลกลม หรือกลมรี หรือกลมแป้น หนามผลมีโค้งงอ	ไม่พบ
ลวง	ใบแบบป้อมกลางใบ ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบแหลม หรือมน ทรงผลรูปทรงกระบอก หรือรูปรี หนามผลเว้า	ไม่พบ
ก้านยาว	ใบแบบป้อมปลายใบ ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบเรียว ทรงผลรูปไข่กลับ หรือกลม หนามผลนูน	กระจุดมทอง
กำป็น	ใบยาวเรียว ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบแหลม ทรงผลรูปขอบขนาน หนามผลแหลมตรง	หนามเขียว
ทองย้อย	ใบแบบป้อมปลายใบ ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบมน ทรงผลรูปไข่ หนามผลนูน ปลายแหลม	ไม่พบ
กลุ่มเบ็ดเตล็ด	ใบป้อมกลางใบ หรือรูปไข่ขอบขนาน ปลายใบเรียวแหลม หรือ ฐานใบแหลม ทรงผลกลมแป้น หรือกลมรี หรือทรงกระบอก หนามผลเว้าปลายแหลม หรือนูนปลายแหลม	เจ๊ะมาลอ ขาวมณี มะหีต๊ะเตะ ยาดง บูเตนากอ บูโล จุฬารณ์ 1 สีทอง

จากการศึกษาลักษณะทางสัณฐานของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา จำนวน 13 ต้น คือ ขาวมณี หนามเขียว ป่าแท้ มะหีต๊ะเตะ บูเตนากอ บุงร เจ๊ะมาลอ ยาดง สรีสันติ บูโล กระจุดมทอง บ้านจุฬารณ์ 1 และสีทอง พบ 10 ต้นที่มีโครงสร้างสำคัญที่ใช้ในการจำแนกครบถ้วน จัดรูปวิธานได้ คือ กระจุดมทอง หนามเขียว เจ๊ะมาลอ ขาวมณี มะหีต๊ะเตะ บูเตนากอ บูโล ยาดง จุฬารณ์ 1 และสีทอง โดยใช้รูปวิธานในการจำแนก จำแนกได้ 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มเบ็ดเตล็ด พบมากที่สุด จำนวน เจ๊ะมาลอ ขาวมณี มะหีต๊ะเตะ บูเตนากอ บูโล ยาดง จุฬารณ์ 1 และสีทอง กลุ่มก้านยาว พบเพียง 1 กลุ่ม คือ กระจุดมทอง กลุ่มกำป็น พบเพียง 1 กลุ่ม คือ หนามเขียว และไม่สามารถจำแนกจำนวน 3 ต้น ได้แก่ สรีสันติ ป่าแท้ และบุงร เพราะตัวอย่างไม่ครบสมบูรณ์ ยังขาดในส่วนของผล และหนาม ที่ใช้ในการจำแนก เนื่องจากพื้นที่ปลูกทุเรียน มีการระบาดของโรคโควิด 19 จึงไม่สามารถเข้าพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลได้

ภาพที่ 1 กลุ่มก้านยาว: กระจุดมทอง

ภาพที่ 2 กลุ่มกำป็น: หนามเขียว

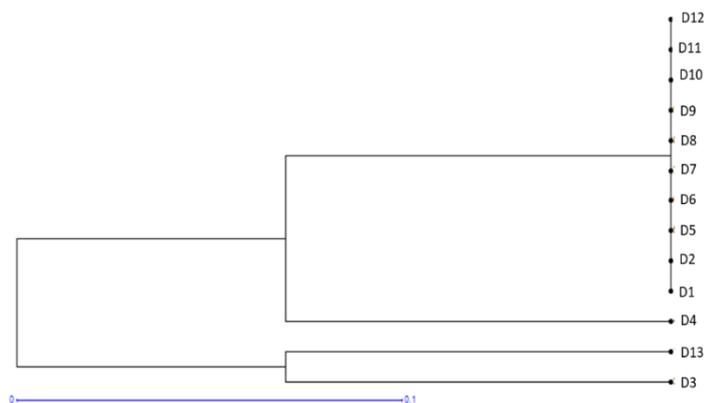
ภาพที่ 3 กลุ่มเบ็ดเตล็ด: เจี๊ยะมาลอ ขวามณี มะห้ตีเตะ บูเตนากอ ปูโล ยาดง จุฬากรณ์ 1 และสีทอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลายพิมพ์ดีเอ็นเอของทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง

ตารางที่ 2 แสดงผลการแปลงค่า DNA band ที่ปรากฏบน agarose gel ในแต่ละคู่ primer

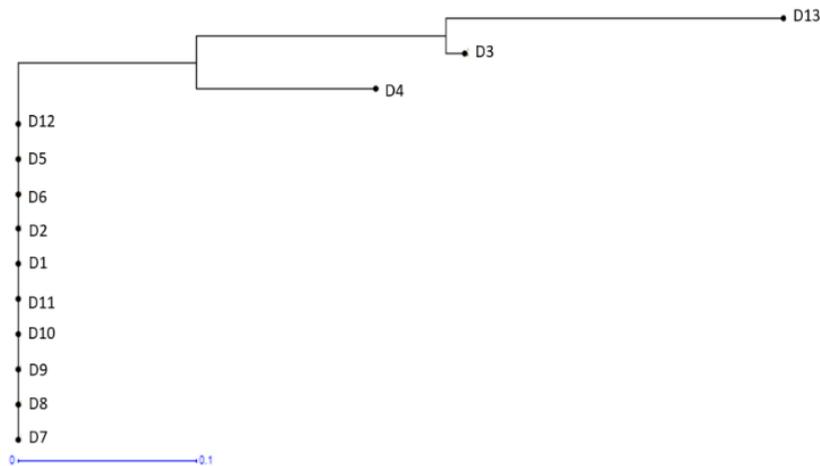
ชื่อทุเรียน	MS1CT2	MS1CT2(1)	MS1CT7	MS1CT9	MS1CT16	MS1CT19
ขววมณี (D1)	0	1	1	1	1	1
สีทอง (D2)	0	1	1	1	1	1
เงาะมาลอ (D3)	0	1	0	0	1	1
บุเตนากอ (D4)	1	1	1	0	1	1
ยอดง (D5)	0	1	1	1	1	1
หนามเขียว (D6)	0	1	1	1	1	1
ทุเรียนป่าแท้ (D7)	0	1	1	1	1	1
เสริสันติ (D8)	0	1	1	1	1	1
กระดุมทอง (D9)	0	1	1	1	1	1
มะห้ตีเตะ (D10)	0	1	1	1	1	1
นก(บุรง) (D11)	0	1	1	1	1	1
บ้านจุฬารักษ์ 1 (D12)	0	1	1	1	1	1
ทุเรียนบ้าน 2 (D13)	0	1	0	0	0	1

จากตารางที่ 2 แสดงผลการแปลงค่า DNA band ที่ปรากฏบน Agarose gel ในแต่ละคู่ primer โดยใช้สัญลักษณ์ 0 และ 1 โดยกำหนดให้ 0 = ไม่ปรากฏ DNA band และ 1 = ปรากฏ DNA band จะเห็นได้ว่าใน MS1CT2 primer นั้นมี DNA band ปรากฏมากกว่า 1 DNA band จึงนับเป็น 2 ลักษณะ นอกนั้นจะมี 1 primer 1 ลักษณะ หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปคำนวณการสร้าง phylogenetics tree ด้วยการคำนวณแบบ UPGMA และ NJ

ภาพที่ 4 แสดงรูปเดนโดแกรมจากการคำนวณแบบ UPGMA ที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวอย่างทุเรียนสายพันธุ์พื้นบ้านจำนวน 13 ชนิด

รูปที่ 4 แสดงรูปเดนโดแกรมจากการคำนวณแบบ UPGMA ที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวอย่างทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา จำนวน 13 ชนิด จากรูปจะสังเกตเห็นได้ว่ามีตัวอย่างอยู่ 3 สายพันธุ์ที่มีลักษณะแยกออกมา จากกลุ่มได้แก่ D3 (เงาะมาลอ), D4 (บุเตนากอ) และ D13 (ทุเรียนบ้าน 2)

ภาพที่ 5 แสดงรูปไฟโลแกรมจากการคำนวณแบบ NJ ที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวอย่างทุเรียนสายพันธุ์พื้นบ้านจำนวน 13 ชนิด

รูปที่ 5 แสดงรูปไฟโลแกรมจากการคำนวณแบบ NJ ที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวอย่างทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองจำนวน 13 ชนิด ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา จำนวน 13 ชนิด จากรูปจะสังเกตเห็นได้ว่ามีตัวอย่างอยู่ 3 สายพันธุ์ที่มีลักษณะแยก ออกมาจากกลุ่มได้แก่ D3 (เงาะมาล), D4 (บูเตนาก) และ D13 (ทุเรียนบ้าน 2) เช่นเดียวกับผลของเดนโตรแกรม

ผลการวิเคราะห์ตัวอย่างดินบริเวณรอบพุ่มใบต้นทุเรียนพื้นบ้านที่ได้รับการคัดเลือกว่ามีลักษณะทุเรียนสะเด็ดน้ำ จำนวน 13 ตัวอย่าง จากการคัดเลือกที่มีลักษณะเด่น รสชาติดี และมีลักษณะเนื้อแห้ง หรือมีความเป็นทุเรียนสะเด็ดน้ำ จำนวน 13 ตัวอย่าง จากหมู่ที่ 1 จำนวน 1 ตัวอย่าง หมู่ที่ 2 จำนวน 1 ตัวอย่าง หมู่ที่ 4 จำนวน 1 ตัวอย่าง หมู่ที่ 5 จำนวน 5 ตัวอย่าง หมู่ที่ 6 จำนวน 2 ตัวอย่าง และหมู่ที่ 9 จำนวน 2 ตัวอย่าง พบว่า ในหมู่ที่ 1 ดินบริเวณต้นทุเรียนขาวมณีเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้งทั้งดินบนและดินล่าง สีนํ้าตาลเข้มปนเหลือง เป็นกรดจัด สถานะธาตุอาหารหลักมีไนโตรเจนในรูปแอมโมเนียมสูง แต่ในรูปไนเตรทต่ำมากจนไม่สามารถตรวจวัดได้ด้วยนํ้ายาตรวจสอบแบบรวดเร็ว ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง และโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์อยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน สภาพการนำไฟฟ้าของสารละลายดินค่อนข้างต่ำ โดยในดินบนสูงกว่าดินล่าง ดินบริเวณต้นทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง (พันธุ์หนามเขียว) จากหมู่ที่ 2 ซึ่งมีสภาพพื้นที่เป็นลักษณะเนินเขา สูงจากระดับน้ำทะเล 410 เมตร มีเนื้อดินเป็นดินร่วนทั้งดินบนและดินล่าง สีนํ้าตาลเข้ม เป็นกรดเล็กน้อย สถานะธาตุอาหารหลักในรูปที่เป็นประโยชน์ต่อพืชอยู่ในระดับต่ำ ยกเว้นไนโตรเจนในรูปแอมโมเนียมอยู่ในระดับสูง ดินบริเวณต้นทุเรียน (ป่าแท้) จากหมู่ที่ 4 ซึ่งอยู่ติดกับหมู่ที่ 2 สภาพพื้นที่เป็นลักษณะภูเขา มีป่าไม้ค่อนข้างสมบูรณ์ และมีทรัพยากรป่าไม้เป็นจำนวนมาก มีลำธารเล็ก ๆ และมีแหล่งน้ำธรรมชาติไหลผ่านตลอดทั้งปี มีเนื้อดินเป็นดินร่วนทั้งดินบนและดินล่าง เป็นกรดจัด สถานะธาตุอาหารหลักในรูปที่เป็นประโยชน์ ต่อพืชอยู่ในระดับต่ำมากถึงต่ำ ยกเว้นไนโตรเจนในรูปแอมโมเนียมอยู่ในระดับสูง ดินบริเวณต้นทุเรียน จากหมู่ที่ 5 ซึ่งมีต้นทุเรียนที่มีลักษณะดีและแตกต่างกันซึ่งได้รับการคัดเลือกถึง 5 พันธุ์ พบว่า ลักษณะเนื้อดินแตกต่างกันได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเนื้อดินเป็นดินร่วนถึงร่วนเหนียวปนทรายแป้ง (พันธุ์บูเตนาก พันธุ์มะหีเตะและพันธุ์บูร) และกลุ่มที่ 2 เนื้อดินร่วนปนทราย (พันธุ์เงาะมาล และพันธุ์ยาตง) กลุ่มที่ 2 มีความเป็นกรดเป็นด่างสูงกว่ากลุ่มแรก อย่างไรก็ตามสถานะของธาตุอาหารหลักใกล้เคียงกันคืออยู่ในระดับต่ำ ยกเว้นไนโตรเจนในรูปแอมโมเนียมที่อยู่ในระดับสูง และดินบริเวณต้นทุเรียนพันธุ์บูเตนากมีฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ต่อพืชในระดับปานกลางถึงสูง ดินบริเวณต้นทุเรียนจากหมู่ที่ 6 (พันธุ์ศรีสันติ) มีสภาพพื้นที่ เป็นลักษณะภูเขา เนินเขา เป็นดินร่วนเหนียวปนทราย เป็นกรดจัดมาก สถานะธาตุอาหาร เช่นเดียวกับพื้นที่อื่น ดินบริเวณต้นทุเรียนจากหมู่ที่ 9 ซึ่งมีต้นทุเรียน 2 พันธุ์คือพันธุ์กระดุมทอง และพันธุ์จุฬารักษ์ ลักษณะพื้นที่ เป็นลักษณะเนินเขาและมีพื้นที่เรียบบางส่วน มีลักษณะเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง เป็นกรดจัด สถานะธาตุอาหารหลักในรูปที่เป็นประโยชน์ของพืชเช่นเดียวกับดินในพื้นที่อื่น ๆ ดินบริเวณที่ปลูกต้นทุเรียน ส่วนใหญ่ เป็นดินร่วน และดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตรได้รายงานว่าสภาพดินที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของทุเรียน ควรเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทราย ดินเหนียวปนทราย ที่มีการระบายน้ำได้ดี และความเป็นกรดต่างของดิน ควรอยู่ระหว่าง 5.5-6.5 มีลักษณะเป็นกรด ซึ่งผลการวิเคราะห์ ตัวอย่างดินส่วนใหญ่ มีค่าอยู่ระหว่าง 5.5-6.5 มีเพียง 1 ตัวอย่างที่ค่าความเป็นกรดต่างของดิน คือ 7.06 เมื่อพบว่าดินในแปลงปลูกมีค่าความเป็นกรด-ด่างที่รุนแรงเกินไปให้รีบปรับค่าความเป็นกรด-ด่าง ส่วนค่าความเค็มที่วัดในรูปสภาพการนำไฟฟ้าของดิน อยู่ในช่วง 0.0022-0.0069 dSm⁻¹ คือไม่เค็ม ซึ่งเป็นค่าที่ไม่กระทบต่อการเจริญเติบโตของพืช หากมีค่าไม่สูงกว่า 2 dSm⁻¹ สำหรับธาตุอาหารพืชในดินปลูก ทุเรียน มีไนโตรเจนที่เป็นประโยชน์ของดิน (แอมโมเนียม (NH₄⁺)) ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงมาก ในขณะที่ไนเตรต (NO₃⁻) อยู่ในระดับต่ำมาก ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการธาตุอาหารของพืช ที่มีความต้องการไนโตรเจนในระดับที่สูง เพื่อการเจริญเติบโต การออกดอก การติดผล

และการเจริญเติบโตของผลและคุณภาพของผล ในขณะที่ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำมาก-ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการธาตุอาหารของพืช ที่พืชต้องการฟอสฟอรัสในปริมาณไม่มากเหมือนกับไนโตรเจนและโพแทสเซียม ในขณะที่ โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ พบอยู่ในระดับต่ำ

แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้ว ผลการวิเคราะห์ดินแสดงให้เห็นชัดเจนว่า ดินปลูกทุเรียน ยังจัดเป็นดินที่มีปริมาณธาตุอาหารที่ต่ำถึงต่ำมาก ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ปลูกทุเรียนพื้นที่เมือง เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่นิยมใส่ปุ๋ย ซึ่งอาศัยดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติอยู่แล้ว มีเพียงเกษตรกรบางท่าน ที่มีการใส่ปุ๋ยเพิ่มเติมหลังจากการเก็บเกี่ยว

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของทุเรียนสะเต๋าน้ำ ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา

จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ประเภทผลไม้: ทุเรียน ผู้วิจัยได้มีการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นข้อมูลในคัดเลือกทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองสะเต๋าน้ำในตำบลแม่หวาดให้สอดคล้องกับลักษณะเด่นหรือมีความเด่นเฉพาะที่แตกต่างจากทุเรียนที่มีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2564) ผลการศึกษาพบว่า ทุเรียนที่มีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีจำนวนทั้งสิ้น 9 สายพันธุ์ ได้แก่ 1) ทุเรียนสาธิตา 2) หลงลับแล 3) หลินลับแล 4) ป่าละอู 5) ไนวงระนอง 6) นนท์ 7) ปราชิน 8) ภูเขาไฟ และ 9) ชะนิเกาะช้าง ส่วนใหญ่มีผลทรงกลม น้ำหนักผลอยู่ระหว่าง 0.5-7 กิโลกรัม เนื้อหนา ละเอียด แท่ง สีเหลือง เปลือกผลบาง เมล็ดลีบรสชาติหวาน มัน หอม และกลิ่นไม่ฉุน

การศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะเด่นของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองเพื่อสร้างอัตลักษณ์ทุเรียนสะเต๋าน้ำ ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา จากการจัดเวทีประชาคมคนในชุมชนตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2563 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา หัวข้อ “ความหลากหลายและการสร้างอัตลักษณ์เกี่ยวกับทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง” มีเกษตรกรให้ข้อมูลเกี่ยวกับทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองจำนวนทั้งสิ้น 35 คน จำนวนพันธุ์ทุเรียนทั้งสิ้น 97 พันธุ์ ใน 9 หมู่บ้านของตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา ข้อมูลทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่คนในชุมชนมีความต้องการให้ศึกษาลักษณะสัมพันธ์ และที่มิวิจัยได้คัดเลือกพันธุ์ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ เช่น รูปทรง ขนาด รสชาติ จำนวน 13 ต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาลักษณะเด่นของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่มีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทย

ตารางที่ 3 แสดงรายละเอียดทุเรียนที่มีคุณลักษณะเด่นทุเรียนสะเต๋าน้ำ

ลำดับ	ชื่อพันธุ์ทุเรียน	ลักษณะทรงผล	สีของเนื้อ	น้ำหนักผล	รสชาติ
1	มะหีเต๊ะ	ทรงกลมมีจุกคล้ายฝักทอง	เหลือง	2-3	มัน อร่อย
2	บูเตนากอ	ทรงคล้ายชมพู	เหลืองเข้ม	1.5-2	หวาน
3	นก (บุรง)	ทรงกลม	แดงชมพู	2	หวานมัน
4	เงาะมาลอ	คล้ายเปลือกกล้วย	ขาว	5	หวาน
5	ยาตง	ทรงยาว	เหลือง	2	หวานมัน
6	หนามเขียว	ทรงกลม	เหลืองแดง	2-3	หวานมันละเอียด
7	สีทอง	ทรงรี	เหลือง	4-5	หวานอ่อนๆ, มัน
8	ขวามณี	ทรงยาวรี	ขวามณี	3	หวานมัน
9	หอมเตย	ทรงกลม	เหลืองส้ม	1-2	หวานกลิ่นใบเตย
10	สรีสันติ	ทรงกลม	เหลือง	3	หวานมัน
11	กระดุมทอง	ทรงกลม	เหลือง	2	อร่อยหวานมัน
12	บ้านจุฬารักษ์ 1	ทรงกลมรี	เหลืองเข้ม	2-3	มันหวาน
13	ปูโล	ทรงวงรี	เหลืองอ่อน	1.5	หวานอร่อย

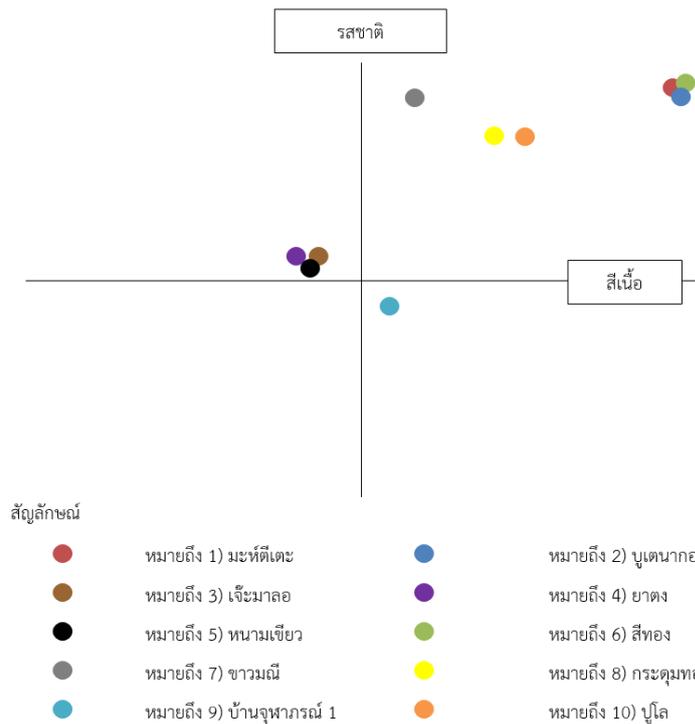
เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกร ผลการศึกษาพบว่า ทุเรียนที่ลักษณะเด่นในการสร้างอัตลักษณ์ทุเรียนสะเต๋าน้ำ ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา มีจำนวน 13 ต้น ได้แก่ 1) มะหีเต๊ะ 2) บูเตนากอ 3) นก (บุรง) 4) เงาะมาลอ 5) ยาตง 6) หนามเขียว 7) สีทอง 8) ขวามณี 9) หอมเตย 10) สรีสันติ 11) กระดุมทอง 12) บ้านจุฬารักษ์ 1 และ 13) ปูโล ส่วนใหญ่มีทรงผลกลม กลมรี เนื้อสีเหลือง น้ำหนักผลระหว่าง 1-5 กิโลกรัม รสชาติหวานมันอร่อย

ผู้วิจัยได้มีการเก็บข้อมูลทุเรียนทั้ง 13 ต้น เพื่อยืนยันผลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรพบว่า มีทุเรียนที่ไม่ให้ผลผลิตจำนวน 3 ต้น ได้แก่ 1) นก (บุรง) 2) หอมเตย 3) สรีสันติ และให้ผลผลิตจำนวน 10 ต้น ได้แก่ 1) มะหีเต๊ะ 2) บูเตนากอ 3) เงาะมาลอ 4) ยาตง 5) หนามเขียว 6) สีทอง 7) ขวามณี 8) กระดุมทอง 9) บ้านจุฬารักษ์ 1 และ 10) ปูโล

ตารางที่ 4 ลักษณะเด่นทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองจำนวน 10 ต้น

ลำดับ	ชื่อพันธุ์ทุเรียน	ลักษณะทรงผล สีของเนื้อ น้ำหนักผล รสชาติ
1	มะหีติเตะ	ทรงผลรูปไข่กลับ ฐานผลบวม ปลายผลแหลม เปลือกผลสีเขียว (Moderate Yellow Green, 147B) หนา 0.5-1 เซนติเมตร สีเหลือง (Brilliant Yellow, 15C) ความหนาของเนื้อ 1.5 เซนติเมตร เนื้อสัมผัสของเนื้อผลนุ่ม เนื้อผลฉ่ำ เส้นใยในเนื้อผลต่ำ เมล็ดรูปกลมรีเหมือนไข่ความมันเป็นครีมพอประมาณ รสชาติของเนื้อหวานเล็กน้อย ค่าความหวานมากกว่า 32 องศาบริกซ์ มีกลิ่นอ่อน
2	บุเตนากอ	ทรงผลรูปไข่กลับ ฐานผลเว้า ปลายผลแหลม เปลือกผลสีเขียวแกมเหลือง (Dark Greenish Yellow, 152C) หนา 0.5 เซนติเมตร สีเหลือง (Light Yellow, 18B) ความหนาของเนื้อ 1.5-2 เซนติเมตร เนื้อสัมผัสของเนื้อผลนุ่ม เนื้อผลฉ่ำ เส้นใยในเนื้อผลปานกลาง เมล็ดรูปกลมรีเหมือนไข่ความมันเป็นครีมพอประมาณ รสชาติของเนื้อหวาน ค่าความหวานมากกว่า 32 องศาบริกซ์ มีกลิ่นอ่อน
3	เงาะมาล	ทรงผลรูปไข่กลับ ฐานผลเว้า ปลายผลป้าน สีเขียวอมเหลือง (Moderate Olive Green, 146A) หนา 1 เซนติเมตร สีเนื้อผลสุกสีเหลืองอ่อน (Pale Yellow Green, 4D) ความหนาของเนื้อ 0.6-0.8 เซนติเมตร เนื้อสัมผัสของเนื้อผลนุ่ม เนื้อผลฉ่ำ เส้นใยในเนื้อผลต่ำ เมล็ดรูปกลมรีเหมือนไข่ ความมันเป็นครีมปานกลาง รสชาติของเนื้อหวานตามด้วยขม ค่าความหวานมากกว่า 32 องศาบริกซ์ มีกลิ่นอ่อน
4	ยาดง	ทรงผลรูปไข่กลับ ฐานผลนูน ปลายผลแหลมสี (Strong Orange Yellow, 22A) หนา 1-1.5 เซนติเมตร สีเนื้อผลสุกสีเหลืองอ่อน (Pale Yellow Green, 4D) ความหนาของเนื้อ 1 เซนติเมตร เนื้อสัมผัสของเนื้อผลนุ่ม เนื้อผลฉ่ำ เส้นใยในเนื้อผลต่ำ เมล็ดรูปกลมรีเหมือนไข่ ความมันเป็นครีมพอประมาณ รสชาติของเนื้อหวานตามด้วยขม ค่าความหวานมากกว่า 32 องศาบริกซ์ มีกลิ่นอ่อน
5	หนามเขียว	ทรงผลรูปขอบขนาน ฐานผลเว้า ปลายผลบวม สี (Light Olive, 152B) หนา 0.5 เซนติเมตร สีเนื้อผลสุกสีเหลืองอ่อน (Pale Yellow, 8D) ความหนาของเนื้อ 0.8-1 เซนติเมตร เนื้อสัมผัสของเนื้อผลนุ่ม เนื้อผลไม่ฉ่ำ เส้นใยในเนื้อผลต่ำ เมล็ดรูปกลมรีเหมือนไข่ ความมันเป็นครีมต่ำ รสชาติของเนื้อหวานเล็กน้อย ค่าความหวานมากกว่า 32 องศาบริกซ์ มีกลิ่นอ่อน
6	สีทอง	ทรงผลรูปกลมรี ฐานผลป้าน ปลายผลแหลม สีเขียวอมเหลือง (Moderate Yellow Green, 148B) หนา 0.5-1 เซนติเมตร สีเนื้อผลสุกสีเหลืองออกส้ม (Pale Yellow Green, 4D) ความหนาของเนื้อ 0.8 เซนติเมตร เนื้อสัมผัสของเนื้อผลนุ่ม เนื้อผลฉ่ำ เส้นใยในเนื้อผลปานกลาง เมล็ดรูปกลมรีเหมือนไข่ความมันเป็นครีมมาก รสชาติของเนื้อหวาน ค่าความหวานมากกว่า 32 องศาบริกซ์ มีกลิ่นอ่อน
7	ขาวมณี	ทรงผลรูปไข่กลับ ฐานผลนูน ปลายผลแหลมสี (Strong Orange Yellow, 22A) หนา 1-1.5 เซนติเมตร เนื้อผลสุกสีเหลืองอ่อน (Pale Yellow Green, 4D) ความหนาของเนื้อ 1 เซนติเมตร เนื้อสัมผัสของเนื้อผลนุ่ม เนื้อผลฉ่ำ เส้นใยในเนื้อผลต่ำ เมล็ดรูปกลมรีเหมือนไข่ความมันเป็นครีมพอประมาณ รสชาติของเนื้อหวานตามด้วยขม ค่าความหวานมากกว่า 32 องศาบริกซ์ มีกลิ่นอ่อน
8	กระดุมทอง	ทรงผลรูปไข่กลับ ฐานผลป้าน ปลายผลบวม สีเหลืองแกมเขียวเข้ม (Strong Greenish Yellow, 153C) หนา 1-1.5 เซนติเมตร สีเหลืองอ่อน (Light Yellow, 12C) ความหนาของเนื้อ 0.5 เซนติเมตร เนื้อสัมผัสของเนื้อผลปานกลาง เนื้อผลไม่ฉ่ำ เส้นใยในเนื้อผลต่ำ เมล็ดรูปขอบขนาน ความมันเป็นครีมพอประมาณ รสชาติของเนื้อหวาน ค่าความหวานมากกว่า 32 องศาบริกซ์ มีกลิ่นอ่อน
9	บ้านจุฬารักษ์ 1	ทรงผลรูปกลม ฐานผลนูน ปลายผลแหลม สีเขียวอ่อน (Light Olive, 152B) หนา 0.3 เซนติเมตร สีเหลืองอ่อน (Pale Yellow Green, 4D) ความหนาของเนื้อ 0.8 เซนติเมตร เนื้อสัมผัสของเนื้อผลปานกลาง เนื้อผลไม่ฉ่ำ เส้นใยในเนื้อผลต่ำ เมล็ดรูปกลมรีเหมือนไข่ ความมันเป็นครีมต่ำ รสชาติของเนื้อหวานเล็กน้อย ค่าความหวานมากกว่า 32 องศาบริกซ์ มีกลิ่นอ่อน
10	ปูโล	ทรงผลรูปกลมรี ฐานผลป้าน ปลายผลบวม สีเขียวมะกอกอ่อน (Light Olive, 152B) หนา 0.5 เซนติเมตร สีเหลืองอ่อน (Brilliant Yellow, 7B) ความหนาของเนื้อ 0.5 เซนติเมตร เนื้อสัมผัสของเนื้อผลนุ่ม เนื้อผลไม่ฉ่ำ เส้นใยในเนื้อผลต่ำ เมล็ดรูปขอบขนาน ความมันเป็นครีมพอประมาณ รสชาติของเนื้อหวาน ค่าความหวานมากกว่า 32 องศาบริกซ์ มีกลิ่นอ่อน

เนื่องจากทุเรียนพื้นเมืองทั้ง 10 ต้น ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา ซึ่งมีลักษณะทางภูมิศาสตร์เหมือนกันทำให้ปัจจัยภายนอกทั้งโอกาสและอุปสรรค และลักษณะเด่นทางภูมิศาสตร์เหมือนกัน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของทุเรียนทั้ง 10 ต้น เป็นการวิเคราะห์หาความแตกต่างให้ชัดเจน โดยเปรียบเทียบทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองทั้ง 10 ต้น และด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อรสชาติ และสีเนื้อของทุเรียนพื้นเมืองทั้ง 10 ต้น ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงอาศัยประสบการณ์ของผู้วิจัยในการพิจารณาการวางตำแหน่งดังกล่าว ซึ่งพิจารณาได้จากคุณลักษณะดังนี้

ภาพที่ 6 วิธีการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของทุเรียนทั้ง 10 ต้น

จากการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ (Market Positioning) ของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองทำให้ผู้วิจัยสามารถเลือกทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น รสชาติอร่อย สีเนื้อ น่ารับประทาน จำนวน 3 ต้น ได้แก่ 1) มะหีติเตะ 2) บูเตนากอ และ 3) สีทอง ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มเบ็ดเตล็ด นำมาสู่การวิเคราะห์ SWOT Analysis หรือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่ผลิตได้ในตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา ดังนี้

จุดแข็ง (STRENGTH): พื้นที่ตำบลแม่หวาดตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทย มีลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขา ลาดชัน ล้อมรอบไปด้วยป่าเขาและธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ อีกทั้งอยู่บริเวณชายขอบของป่าฮาลาบาลา และยังเป็นพื้นที่กักเก็บน้ำของเขื่อนบางลาง ทำให้ทุเรียนที่ผลิตได้ในพื้นที่มีเนื้อแห้ง สะเด็ดน้ำ เนื้อสัมผัสของเนื้อผลนุ่ม เส้นใยในเนื้อผลต่ำถึงระดับปานกลาง มีรสชาติอร่อย เข้มข้น สีเนื้อเหลืองน่ารับประทาน และมีเนื้อหนา การทำเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมี จึงปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค

จุดอ่อน (WEAKNESS): เนื่องจากทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองเป็นทุเรียนโบราณลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เพาะปลูกเป็นพื้นที่ลาดชัน การดูแลลำบาก ต้นทุเรียนมีอายุเยอะและมีขนาดต้นที่สูงใหญ่ ทำให้ทุเรียนมีผลผลิตน้อย ทุเรียนไม่สมบูรณ์ การเก็บเกี่ยวลำบาก ไม่สามารถเก็บลูกจากต้นได้ ต้องรอให้ร่วงจนทำให้ผลเสียหาย ทำให้ในแต่ละปีผลผลิตที่ได้ไม่แน่นอน จึงเป็นจุดอ่อนต่อการทำการตลาดและการพัฒนาสู่การเป็นทุเรียนการค้า

โอกาส (OPPORTUNITY): พื้นที่ตำบลแม่หวาดตั้งอยู่ใกล้กับชายแดนประเทศมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศที่ประชากรนิยมบริโภคทุเรียนพื้นเมือง และทุเรียนที่ผลิตในพื้นที่มีชื่อเสียงเป็นทุนเดิมอยู่แล้วเนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เด่น ดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัดและต่างประเทศ รวมไปถึงการผลักดันจากภาครัฐที่มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาให้จังหวัดยะลาเป็นเมืองทุเรียน และขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้

ทางภูมิศาสตร์เป็นทุเรียนสะเด็ดน้ำปัจจุบันผู้บริโภคนิยมรับประทานทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองหรือพันธุ์โบราณจึงทำให้ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองเป็นตัวเลือกใหม่ของผู้บริโภค และคู่แข่งน้อย

อุปสรรค (THREAT): เกษตรกรนิยมปลูกทุเรียนพันธุ์การค้ามากขึ้น ทำให้ปล่อยปะละเลย และไม่เห็นคุณค่าของทุเรียนพื้นเมือง ทำให้ใกล้จะสูญพันธุ์ บางต้นหรือบางพันธุ์มีต้นพันธุ์เพียงต้นเดียวและไม่แข็งแรง ระดับการยอมรับและความร่วมมือของเกษตรกรเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองยังน้อย รวมไปถึงการระบาดของโควิด 19 ทำให้การท่องเที่ยว และอัตราการบริโภคหรือระดับความต้องการบริโภคต่ำ อีกทั้งเป็นสายพันธุ์ใหม่จึงต้องอาศัยเวลาในการสร้างชื่อเสียงให้ผู้บริโภคยอมรับ

จากนั้นผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ TOWS Matrix เป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างกลยุทธ์ใหม่จากสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ปัจจุบัน โดยการต่อยอดมาจาก SWOT Analysis ด้วยการจับคู่ระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาความหลากหลายของพันธุ์ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา ที่มีคุณลักษณะสะเด็ดน้ำ

การสำรวจความหลากหลายของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่มีคุณลักษณะสะเด็ดน้ำ แบ่งกลุ่มโดยใช้โครงสร้างใบ ผล และหนาม จำนวน 13 ต้น สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเบ็ดเตล็ดพบมากที่สุด 7 ต้น ได้แก่ ขวามณี มะหีตีเตะ บูเตนากอ ปูโล บ้านจุฬารณ์ 1 สีทอง เจ๊ะมาลอ และยาดง กลุ่มกำปับ จำนวน 1 ต้น ได้แก่ หนามเขียว และกลุ่มกำนยาว จำนวน 1 ต้น ได้แก่ กระจุดมทอง และไม่สามารถจำแนกกลุ่มได้ จำนวน 3 ต้น ได้แก่ สรีสันติ ป่าแท้ และบุง เพราะตัวอย่างไม่ครบสมบูรณ์ ยังขาดในส่วนของผล และหนาม ที่ใช้ในการจำแนก เนื่องจากพื้นที่ปลูกทุเรียน มีการระบาดของโรคโควิด 19 จึงไม่สามารถเข้าพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลได้

การตั้งชื่อทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในตำบลแม่หวาด สอดคล้องกับ (แสวง ภูศิริ, 2530) ที่ตั้งชื่อตามลักษณะ รูปทรง สีของเนื้อ ผู้เพาะขยายพันธุ์ และสถานที่ พบมากที่สุด ตั้งชื่อตามลักษณะผลภายใน (5 ต้น) ได้แก่ 1) ขวามณี ชื่อทุเรียนขาวมณี มาจากเนื้อผลสีขาว 2) บูเตนากอ มาจากรสชาติทุเรียนหวานคล้ายขนุน ซึ่งบูเตนากอ (มลายูท้องถิ่น) แปลว่าลูกขนุน 3) ปูโลมาจากลำต้นเป็นกลวง ซึ่งปูโล (มลายูท้องถิ่น) แปลว่ากลวง 4) ชื่อมะหีตีเตะ มาจากลักษณะเนื้อมีสีคล้ายทอง ซึ่งมะหีตีเตะ ภาษามลายู ท้องถิ่น แปลว่าทองย้อย 5) สีทอง มาจากเนื้อผลมีสีทอง รองลงมาคือ ตั้งชื่อตามลักษณะรูปทรงผล (3 ต้น) ได้แก่ 1) ทุเรียนยาดง มาจากผลคล้ายปลีกล้วย ซึ่งยาดง (มลายูท้องถิ่น) แปลว่า ยาดง 2) ทุเรียนกระจุดมทอง มาจากเปลือกผลสีเหลือง 3) หนามเขียว มาจากหนามมีสีเขียว ตั้งชื่อเดิมผสมกับชื่อผู้เพาะ มี 3 ต้น ได้แก่ 1) มะหีตีเตะ มาจากบุคคลแรกที่ค้นพบทุเรียนพันธุ์นี้ในป่า 2) บุง มาจากคนเก่าแก่ได้ตั้งไว้ ซึ่งบุง (มลายูท้องถิ่น) แปลว่า นก 3) เจ๊ะมาลอ มาจากผู้หญิงที่ชื่อเจ๊ะมาลอ เป็นผู้ปลูกทุเรียน ตั้งชื่อตามสถานที่ที่ต้นแรกของทุเรียนขึ้น มี 3 ต้น ได้แก่ 1) ป่าแท้ ชื่อทุเรียนป่าแท้ มาจากมีต้นเดียวในหมู่บ้านและมาจากป่าดั้งเดิม 2) ทุเรียนสรีสันติ มาจากเป็นทุเรียนจากหมู่บ้านสันติ 2 โดยตั้งชื่อให้พ้องกับชื่อหมู่บ้าน 3) จุฬารณ์ 1 มาจากชื่อหมู่บ้านที่พบทุเรียนพันธุ์นี้

ลักษณะสัณฐานของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่พบในตำบลแม่หวาด ได้แก่ ลำต้น พบที่มีความสูงระหว่าง 15-20 เมตร จำนวน 3 ต้น ได้แก่ มะหีตีเตะ บูเตนากอ สีทอง ลำต้นสูง 21-25 เมตร จำนวน 2 ต้น ได้แก่ กระจุดมทอง จุฬารณ์ 1 ลำต้นสูง 25 เมตรขึ้นไป ได้แก่ ขวามณี ป่าแท้ บุง สรีสันติ ปูโล เจ๊ะมาลอ ยาดง หนามเขียว การทำมุมของลำต้นส่วนใหญ่ทำมุมแคบ(ยกขึ้น) จำนวน 10 ต้น ได้แก่ ขวามณี ป่าแท้ บูเตนากอ บุง สรีสันติ กระจุดมทอง จุฬารณ์ 1 เจ๊ะมาลอ ยาดง หนามเขียว และพบน้อยที่สุดคือมุมตั้งฉาก พบเพียง (3 ต้น) ได้แก่ มะหีตีเตะ ปูโล สีทอง ใบ แผ่นใบรูปใบรียาว พบมากที่สุด (6 ต้น) ได้แก่ ขวามณี สรีสันติ ปูโล กระจุดมทอง เจ๊ะมาลอ หนามเขียว รองลงมาคือ แผ่นใบรูปป้อมกลางใบ (5 ต้น) ได้แก่ มะหีตีเตะ บูเตนากอ บุง จุฬารณ์ 1 ยาดง แผ่นใบรูปขอบขนาน (1 ต้น) ได้แก่ ป่าแท้ และแผ่นใบรูปป้อมโคนใบ (1 ต้น) ได้แก่ สีทอง ผล ทรงผลรูปไข่กลับ พบมากที่สุด (6 ต้น) ได้แก่ ขวามณี มะหีตีเตะ บูเตนากอ กระจุดมทอง เจ๊ะมาลอ ยาดง รองลงมาคือ ทรงผลรูปกลมรี (2 ต้น) ได้แก่ ปูโล สีทอง ตามด้วยทรงผลรูปกลม (1 ต้น) ได้แก่ จุฬารณ์ และทรงผลรูปขอบขนาน (1 ต้น) ได้แก่ หนามเขียว หนาม หนามผลแบบเว้าปลายแหลมพบมากที่สุด (3 ต้น) ได้แก่มะหีตีเตะ บูเตนากอ หนามเขียว รองลงมาคือ หนามผลแบบแหลมตรง (2 ต้น) ได้แก่ ปูโล กระจุดมทอง หนามผลแบบขนุน (2 ต้น) ได้แก่ ขวามณี ยาดง หนามผลแบบโค้งงอ (1 ต้น) ได้แก่ กระจุดมทอง หนามผลแบบขนุนปลายแหลม (1 ต้น) สีทอง หนามผลแบบเว้า (1 ต้น) เจ๊ะมาลอ ตามลำดับ สีเนื้อผล สีเนื้อผลทุเรียน สามารถแยกได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเนื้อเหลืองส้ม ได้แก่ สีทอง มะหีตีเตะ กลุ่มเนื้อสีเหลืองเข้ม ได้แก่ กระจุดมทอง บูเตนากอ กลุ่มเนื้อสีเหลืองอ่อนหรือเนื้อสีเหลืองนวล ได้แก่ ยาดง เจ๊ะมาลอ หนามเขียว ปูโล ซึ่งสอดคล้องกับ (จรัสศรี นวลศรี, 2560) ที่ศึกษาความหลากหลายทางพันธุกรรมและคัดเลือกพันธุ์ทุเรียนพื้นบ้านในเขตภาคใต้ของประเทศไทย พบลักษณะสีเนื้อของทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง กลุ่มที่มีเนื้อสีเหลืองส้ม กลุ่มที่มีเนื้อสีเหลืองเข้ม กลุ่มที่มีเนื้อสีเหลืองนวล กลุ่มที่มีเนื้อสีเหลืองอ่อน กลุ่มที่มีเนื้อสีเหลืองซีด นอกจากนี้ยังพบลักษณะสีเนื้อทุเรียนในการศึกษารังนี้ มีความแตกต่างจากที่ (จรัสศรี นวลศรี, 2560) กลุ่มเนื้อสีขาว ได้แก่ ขวามณี และจุฬารณ์

การจำแนกทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองตามอายุการเก็บเกี่ยว โดยจำแนกตามอายุดอกบานถึง เก็บเกี่ยว ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในตำบลแม่หวาด ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์หนัก มีอายุการเก็บเกี่ยว 120 วัน ขึ้นไปเริ่มเก็บเกี่ยวได้ประมาณปลายเดือนกรกฎาคม (9 ต้น) คือ มะหีตีเตะ

บูเตนากอ สรีสันติ บูโล กระจุมทอง จุฬารณ สีสทอง เจ๊ะมาลอล ยาตง รองลงมา มีอายุการเก็บเกี่ยว 105-120 วัน เริ่มเก็บเกี่ยวได้ประมาณปลายเดือนกรกฎาคม พบมากที่สุด (3 ต้น) คือ ป่าแท้ บูรง หนามเขียว และมีอายุการเก็บเกี่ยว 95-105 วัน (1 ต้น) ได้แก่ ขาวมณี

แหล่งที่พบทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในตำบลแม่หวาด พบที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลที่ 131-420 เมตร ซึ่งค่าความสูงจากระดับน้ำทะเลที่ 131-200 เมตร พบ 7 ต้น ได้แก่ ยาตง เจ๊ะมาลอล ป่าแท้ บูโล กระจุมทอง จุฬารณ และสีทอง ค่าความสูงจากระดับน้ำทะเลที่ 201-300 เมตร พบ 3 ต้น ได้แก่ บูเตนากอ มะห์ตีเต๊ะ และสรีสันติ ค่าความสูงจากระดับน้ำทะเลที่ 301-400 เมตร พบ 1 ต้น ได้แก่ ขาวมณี และ ค่าความสูงจากระดับน้ำทะเลที่ 401 เมตรขึ้นไป พบ 2 ต้น ได้แก่ หนามเขียว และบูรง ซึ่งพื้นที่ที่พบทุเรียนในตำบลแม่หวาดอยู่ในช่วงที่ทุเรียนสามารถอยู่ได้บนพื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 0-800 เมตร (โครงการทรัพยากรพืชในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, 2001) สำหรับพื้นที่ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่อยู่บนเขามีความลาดเอียง ทำให้การระบายน้ำได้ดี ไม่มีปัญหาน้ำขัง สำหรับอุณหภูมิอากาศประมาณ 26-40 องศาเซลเซียส ซึ่งอยู่ในช่วงอุณหภูมิที่ทุเรียนสามารถเจริญเติบโตได้ดี คือ 10-46 องศาเซลเซียส (ทรงพล สมศรี, 2551)

ตำแหน่งของพรเมอร์ที่ใช้ในการจับดีเอ็นเอ นั้น เป็นชุดพรเมอร์ที่เคยประยุกต์ใช้ในการจับดีเอ็นเอของทุเรียนพันธุ์พื้นบ้านของภาคใต้ (สุดา แก้วศรีสม, 2557) ซึ่งสามารถแบ่งทุเรียนออกกันเป็น 6 กลุ่ม เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งทุเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งได้น้อยกว่าอาจจะเกิดจากความหลากหลายของสายพันธุ์ทุเรียนที่มีแค่การเก็บอยู่ในพื้นที่ตำบลแม่หวาดอำเภอธารโต จังหวัดยะลา ต่างจากงานของ สุ(สุดา แก้วศรีสม, 2557) ที่มีการเก็บตัวอย่างทั่วทั้งภาคใต้ ทำให้จำนวนของสายพันธุ์เยอะกว่า การใช้ลำดับดีเอ็นเอส่วน microsatellite มาวิเคราะห์จัดจำแนกสายพันธุ์นั้น ได้มีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในงานวิจัยเกี่ยวกับการทำประวัติสายพันธุ์ดีเอ็นเอของทุเรียนสายพันธุ์ในจังหวัดนันทบุรี ก็นำลำดับดีเอ็นเอส่วน microsatellite มาใช้ในการระบุประวัติสายพันธุ์ ซึ่งในต่างประเทศได้มีการศึกษาความหลากหลายทางพันธุกรรมของทุเรียนสายพันธุ์ต่างๆในประเทศมาเลเซียด้วยการใช้ลำดับดีเอ็นเอส่วนของ microsatellite

วัตถุประสงค์ที่ 2 สร้างอัตลักษณ์ของทุเรียนสะเต๊ะต้นน้ำ ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา

การสร้างอัตลักษณ์จะเป็นการดึงดูดเด่น จุดที่แตกต่างที่เป็นภาพที่ชัดเจนของผลิตภัณฑ์ดังนั้นทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่ผลิตได้ในตำบลแม่หวาดจะต้องมีลักษณะเด่นที่ทำให้ลูกค้าระลึกถึงได้อยู่เสมอจนสามารถลบแบรนด์หรืออัตลักษณ์ตราสินค้าของคู่แข่งได้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่มีคุณลักษณะสะเต๊ะต้นน้ำ ประกอบด้วยทุเรียน 1) มะห์ตีเต๊ะ 2) บูเตนากอ และ 3) สีสทอง ซึ่งเป็นทุเรียนที่มีเนื้อแห้ง สะเต๊ะต้นน้ำ เนื้อสัมผัสของเนื้อผลนุ่ม เส้นใยในเนื้อผลต่ำถึงระดับปานกลาง มีรสชาติอร่อย เข้มข้น สีเนื้อเหลืองนารับประทาน และมีเนื้อหนามีลักษณะเด่นที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค (นัสนรี มะแน และ พาตีเมาะ อาแยกาจิ, 2565) เป็นการปลูกและดูแลรักษาโดยไม่ใช้สารเคมีและผลิตได้ในพื้นที่ตำบลแม่หวาดอำเภอธารโต จังหวัดยะลา ที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทย มีลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขา ลาดชัน ล้อมรอบไปด้วยป่าเขาและธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ อีกทั้งอยู่บริเวณชายขอบของป่าสาละบา และยังเป็นพื้นที่กักเก็บน้ำของเขื่อนบางลางเป็นแก่นของอัตลักษณ์ (core identity) ทำให้สื่อสารกับผู้บริโภคได้ ดังนั้น จึงต้องทำให้ลูกค้ามีความเข้าใจในแบรนด์หรือสินค้าเป็นอย่างดีสอดคล้องกับการสร้างแบรนด์ทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษที่มีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ทะเบียนเลขที่ สข 61100112 ให้ค่านิยามทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษ (Lava Durian Sisaket) หมายถึง ทุเรียนพันธุ์หมอนทอง พันธุ์ชะนี พันธุ์ก้านยาว ที่มีรสชาติหวานมัน มีกลิ่นหอมปานกลาง เนื้อละเอียด เนียนนุ่ม แห้ง สีเนื้อเหลืองสม่ำเสมอ ทั้งผลซึ่งปลูกในพื้นที่ อำเภอขุนหาญ อำเภอกันทรลักษ์ วัฒนและอำเภอตรีรัตน์ ของจังหวัดศรีสะเกษ ทำให้สามารถสร้างกำไรให้เกษตรกรได้ปีละ 185,570 บาท (ประชาชาติธุรกิจ, 2564) เช่นเดียวกับทุเรียนหลงลับแล ทะเบียนเลขที่ สข 61100104 และหลินลับแล ทะเบียนเลขที่ สข 61100105 จากอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ให้ค่านิยาม ทุเรียนหลงลับแล และหลินลับแล อุตรดิตถ์ หมายถึง ทุเรียนพันธุ์หลงลับแลและหลินลับแล ที่มีผลทรงกลม หรือกลมรี ขนาดเล็ก เปลือกบาง เนื้อมากสีเหลืองเข้ม เนื้อแห้งละเอียดเหนียว มีกลิ่นอ่อน รสชาติหวานมัน เมล็ดลีบเล็ก ที่ปลูกในเขตพื้นที่อำเภอลับแล อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ อำเภอท่าปลา ของจังหวัดอุตรดิตถ์ มีราคา 700 บาทต่อกิโลกรัม (จัน ล้นทุ่ง, 2564) จึงเห็นได้ว่าทุเรียนหรือสินค้ามีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะทำให้มีมูลค่าและเป็นที่ต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันการแข่งขันในกลุ่มตลาดเดียวกันสินค้าก็ต้องมีจุดแข็งที่เพียงพอและต้องมีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการสื่อสารอัตลักษณ์ให้เด่นชัดออกมาและจำกัดจุดบกพร่องให้น้อยที่สุด ใช้จุดแข็งร่วมกับโอกาสในการกำหนดกลยุทธ์เชิงรุก (SO) ใช้โอกาสลดจุดอ่อนในการกลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) ใช้จุดแข็งรับมืออุปสรรคในการกำหนดกลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) และแก้ไขจุดอ่อนและเลี่ยงอุปสรรคในการกำหนดกลยุทธ์เชิงรับ (WT) สอดคล้องกับ (จิรภัทร เริ่มศรี, 2562) ที่นำข้อมูลมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) แล้วกำหนดแผนกลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ฝ่ายอ้อมक्रमสกนครด้วย TOWS MATRIX Analysis

นอกจากนี้ Aaker (1996) ยังได้เสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเอกลักษณ์ตราสินค้าว่าให้ทำความเข้าใจกับบุคลากรภายในองค์กรก่อนเพื่อสร้างความเข้าใจและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ขององค์กรในการเสนอตราสินค้าให้กับผู้บริโภคเป้าหมายจากนั้นจึงนำเสนอไปยังกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายด้วยการสื่อสารการตลาด ดังนั้น จะต้องมีการทำความเข้าใจกับเกษตรกรและให้เกษตรกรยอมรับ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสินค้าอัตลักษณ์ของพื้นที่ และยอมรับร่วมกัน ทั้งนี้ต้องเข้าใจสภาพแวดล้อมและศักยภาพของทุเรียนและตนเองด้วย

แนวทางในการสร้างอัตลักษณ์ของสินค้า โดยได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลยุทธ์ ตราสินค้า (Strategic Brand Management) ตามแนวทางของ (Kapferer, 1992) ดังนี้

- 1) สินค้า : ทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง 1) มะหีตีเตะ 2) บูเตนากอ และ 3) สีทอง
- 2) ชื่อตราสินค้า : ทุเรียนสะเต็ดน้ำพันธุ์พื้นเมืองตำบลแม่หวาด
- 3) บุคลิกของตราสินค้าและสัญลักษณ์: ทุเรียนโบราณ เนื้อแห้งสะเต็ดน้ำ รสหวาน กลิ่นไม่ฉุน เนื้อสีเหลืองทองนำรับประทานปลุกบับที่สูง บริเวณรอบอ่างเก็บน้ำเขื่อนบางลางที่เป็นแหล่งดินตะกอนที่อุดมสมบูรณ์ และปลอดภัยปลอดสารพิษ
- 4) เครื่องหมายการค้าและโลโก้-ยังไม่ได้ดำเนินการเนื่องจาก ไม่อยู่ในขอบเขตงานวิจัย
- 5) ต้นกำเนิดของตราสินค้า: ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา
- 6) เนื้อหาและรูปแบบของโฆษณา-ยังไม่ได้ดำเนินการเนื่องจากไม่อยู่ในขอบเขตงานวิจัย

สรุปผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 ความหลากหลายของพันธุ์ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในตำบลแม่หวาด อำเภอ ธารโต จังหวัดยะลา ที่มีคุณลักษณะสะเต็ดน้ำการสำรวจความหลากหลายของทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง แบ่งกลุ่มโดยใช้โครงสร้างใบ ผล และหนาม จำนวน 13 ต้น สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเบ็ดเตล็ดพบมากที่สุด (7 ต้น) ได้แก่ ขวามณี มะหีตีเตะ บูเตนากอ บูโล บ้านจุฬารักษ์ 1 สีทอง เจ๊ะมาลอ และยาตง กลุ่มกำปั่น จำนวน 1 ต้น ได้แก่ หนามเขียว และกลุ่มก้านยาว จำนวน 1 ต้น ได้แก่ กระดุมทอง และไม่สามารถจำแนกกลุ่มได้ จำนวน 3 ต้น ได้แก่ สร้อยพันปี ป่าแท้ และบุง เพราะตัวอย่างไม่ครบสมบูรณ์ ยังขาดในส่วนของผล และหนาม ที่ใช้ในการจำแนก

วัตถุประสงค์ที่ 2 สร้างอัตลักษณ์ของทุเรียนสะเต็ดน้ำ ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลาการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ (Market Positioning) ของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองทำให้ผู้วิจัยสามารถคัดเลือกทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น รสชาติอร่อย สีเนื้อนำรับประทาน และกลิ่นไม่ฉุน ผลิตได้ในพื้นที่ตำบลแม่หวาดอำเภอธารโต จังหวัดยะลา มีลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขา ลาดชัน ล้อมรอบไปด้วยป่าเขาและธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ อีกทั้งอยู่บริเวณชายขอบของป่าฮาลาบาลา และยังเป็นพื้นที่กักเก็บน้ำของเขื่อนบางลาง จำนวน 3 ต้น ได้แก่ 1) มะหีตีเตะ 2) บูเตนากอ และ 3) สีทอง ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มเบ็ดเตล็ด มีลักษณะเด่นที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ชื่อตราสินค้า คือ ทุเรียนสะเต็ดน้ำพันธุ์พื้นเมืองตำบลแม่หวาด บุคลิกของตราสินค้าและสัญลักษณ์ คือ ทุเรียนโบราณ เนื้อแห้งสะเต็ดน้ำ รสหวาน กลิ่นไม่ฉุน เนื้อสีเหลืองทองนำรับประทาน ปลุกบับที่สูง บริเวณรอบอ่างเก็บน้ำเขื่อนบางลางที่เป็นแหล่งดินตะกอนที่อุดมสมบูรณ์ และปลอดภัยปลอดสารพิษ ต้นกำเนิดของตราสินค้า คือ ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพของทุเรียน นำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ทั้ง 4 ด้านได้แก่ 1) กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ต้องมีการเร่งส่งเสริมการปลูกทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองทั้ง 3 ต้น เพื่อแย่งส่วนแบ่งการตลาดกับทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองจากจังหวัดอื่นและส่งเสริมให้ปลูกเพื่อการส่งออกไปยังประเทศมาเลเซียหรือสำหรับนักท่องเที่ยว 2) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) ต้องควบคุมคุณภาพให้ได้มาตรฐานการส่งออก นำกระแสการบริโภคทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกษตรกรหันมาปลูกทุเรียนพันธุ์การค้ามากขึ้น และส่งเสริมการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อสร้างอัตลักษณ์หรือแบรนด์ให้กับทุเรียน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายหรือตลาดในระดับบน (Premium) 3) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) ที่ให้ความสำคัญกับเทรนด์การใส่ใจสุขภาพ ทุเรียนปลอดสารพิษ และทำการตลาดออนไลน์ และ 4) กลยุทธ์เชิงรับ (WT) ให้ความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงของทุเรียนพันธุ์การค้า และสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการสูญเสียพันธุ์ของทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง

ข้อเสนอแนะ

- 1) การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะสวนที่เจ้าของเข้าร่วมโครงการ จำนวน 13 ต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมทั้งพื้นที่ ควรศึกษาวิจัยข้อมูลทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่ได้จากการทำเวทีประชาคมและขยายพื้นที่ในการศึกษาเพิ่มเติมจากงานวิจัยในครั้งนี้
- 2) หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ ควรศึกษาทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง สนับสนุนและประชาสัมพันธ์ให้ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในตำบลแม่หวาดเป็นที่รู้จัก เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองของแม่หวาดมีรสชาติอร่อย หวานจัดและรูปทรงแปลกตา
- 3) หน่วยงานรัฐ ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรขยายพันธุ์ทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง เพื่อการอนุรักษ์ ปรับปรุงพันธุ์ให้สามารถลดอายุต้นการให้ผลผลิตของทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง
- 4) ควรมีการศึกษาในระดับความพึงพอใจในด้านรสชาติและสีเนื้อของทุเรียนทั้ง 13 ต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลความพึงพอใจที่แท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ ในการทำวิจัย ขอขอบคุณนายกองดีการบริหาร ส่วนตำบลแม่หวาด และคุณนายปิยะพันธ์ ยี่แป้น นักพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ ที่ให้การอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ตำบล แม่หวาด ขอขอบคุณ คุณอนันต์ ห้องฉาย คุณวิสันต์ แซ่ท่ง คุณรอปิยะ มะมิง คุณฮาसानะ ดอเลาะ คุณมุฮัมมะอาลีฮ์ ดอเลาะ คุณอาลีฮ์มิง วอเต๊ะ คุณสลาฮุดดีน ปูเต๊ะ คุณวิชิต ยิซซูดานซูกุล คุณกริช ศรีหวัง และคุณหะยีซามะ กาซอ เจ้าของสวนที่เข้าร่วมโครงการในครั้งนี้ ให้ความช่วยเหลือในการ ลงพื้นที่เก็บข้อมูล ขอขอบคุณประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่หวาดอำเภอธารโต จังหวัดยะลา ที่ให้ความร่วมมือในการ ตอบข้อซักถามเกี่ยวกับความรู้ของทุเรียน

บรรณานุกรม

- โครงการทรัพยากรพืชในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. (2001). ทรัพยากรพืชในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 2 : ไม้ผลและไม้ผลเคี้ยว ฝืน. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- จรัสศรี นวลศรี และคณะ. (2560). การศึกษาความหลากหลายทางพันธุกรรมและคัดเลือกพันธุ์ทุเรียนพื้นบ้านในเขต ภาคใต้ของประเทศไทย. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.
- จัน ลั่นทุ่ง. (2564). มาดู หลง - หลิน ทุเรียน สุดยอดของดีเมืองลับแล ที่มีเงินก็กินไม่ได้ ถ้าไม่มีโชค. <https://www.ejan.co/ejan-luntung>
- จิรภัทร เรืองศรี. (2562). กลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ฝ้ายอ้อมมกราคมสกกลนคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย หอการค้าไทย.
- ทรงพล สมศรี. (2551). ทุเรียนไทยและการปรับปรุงพันธุ์: กรณีศึกษาพันธุ์จันทบุรี 1 จันทบุรี 2 จันทบุรี 3: เอกสารวิชาการ ลำดับที่ 5/2551. กรุงเทพฯ : สำนักผู้เชี่ยวชาญ กรมวิชาการเกษตร.
- นัสรี มะแน และ พาตีเมาะ อาแยกาจิ. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อและบริโภคทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในจังหวัดยะลา. วารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 17(1), 117-125.
- เบญจมาศ บรรเจิดประดิษฐ์. (2542). การคัดเลือกสายพันธุ์ทุเรียนพื้นเมืองในภาคใต้ของประเทศไทยที่ต้านทานเชื้อรา *Phytophthora palmivora* Bult (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2564). “ทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษ” ไม่แล้ว กำไรปีนี้ไม่ต่ำกว่ารายละแสนบาท. <https://www.prachachat.net/economy/news-713771>
- ภักวดี เสริมสรรพสุข. (2556). ทุเรียน : ข้อเท็จจริงทางโภชนาการและเภสัชวิทยา. *สงขลานครินทร์เวชสาร*, 31(2), 83-90.
- ลำไย นียาทองกลาง. (2018). ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย. <https://sites.google.com/site/karcadkarphlitphanththxngthin/phlitphanth-thxng-thin-ni-prathesthiy>
- สำนักงานจังหวัดยะลา. (2564). แผนพัฒนาจังหวัดยะลา (2561-2565). ยะลา: สำนักงานจังหวัดยะลา.
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร. (2559). คลังข้อมูลสารสนเทศระดับภูมิภาคภาคใต้ (ทุเรียน). <https://www.arda.or.th/kasetinfo/south/durian/controller/machinery2.php>
- แสง ภูศิริ. (2530). เรื่องทุเรียน. ตรีง: วิทยาลัยเกษตรกรรมตรีง.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวาด. (2560). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พ.ศ.2560-2563. ยะลา: องค์การบริหารส่วนตำบลแม่หวาด.
- อิสริยาภรณ์ ดำรงรักษ์. (2548). ปฐพีวิทยา. ยะลา: ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการเกษตร มหาวิทยาลัย ราชภัฏยะลา.
- ฮูตา แก้วศิสม. (2557). การวิเคราะห์พันธุกรรมของทุเรียนพื้นบ้านภาคใต้โดยใช้เครื่องหมายไมโครแซทเทลไลท์. *วารสารแก่นเกษตร*, 42(3), 557.
- Aaker, D. A. (1996). *Building strong brands*. New York, United States: Free Press.
- Kapferer, J. N. (1992). *Strategic brand management* (pp. 57-68). New York, United States: Free Press.